

Možnost 149

© Sh 2022

Jsem nejloupější Děd Vševed

zima 2022
(Sh)

Obsah: Potřetí probuzen	3
Jak rozdávat karty (Rodiče I)	4
Citáty (Rodiče II)	6
Dětství a dospívání	9
Několik zápisků ze zápisníku	
Děda Vševěda	12
Slova mají význam	14
Není důvod doufat	16
Asi neumím doufat	17
Kauzalita, důvod a význam	18
Žiju v bezdůvodném světě	19
Tu a tam jsem veden	20
Různé a jiné zbytky a útržky	23
Citát	24
Z dopisu	25
Odvěké pahorky	26
Zápis	27
Robinson a Seifert	28
Různost a zvláštnost	30

Jsem nejloupejší Děd Vševed. A potřetí probuzen rozmrzele říkám své matce: nech mě spát, musím brzy ráno letět osušit slzy princezně, pláče pro svého muže, který se vydal pro moje tři zlaté vlasy.

Jak rozdávat karty (Rodiče I)

Naši hrávali po večerech karty – mámu to moc nebavilo, raděj by si asi četla, ale karty byly společnou věcí, něčím, co se odehrávalo a občas u toho byla psina, zvlášť když si někdo myslel, že to má „ložený“, a ono se ukázalo, že žádná pravděpodobnost v kartách neplatí a „na potvoru“ se stává to, co je skoro nemožné. Hrála se hlavně kanasta a hry s kanastovými kartami, později jsem se ochomýtnul okolo mariáše, ale ta hra mě štvala, protože se dalo úspěšně hrát na betla. Vsadit na to, že nic nevyhraju, to se mi jako úspěšná životní strategie přičilo a přičí. A pak ten pakl, který se nemíchá: tak to přeci ve světě není, nikdo z nás pakl nesleduje, nekontroluje. Karty se rozdávají zamíchané, každá další hra se v jistém smyslu hraje od začátku, žádné zítra není zcela vázáno tím, co bylo. Tahle hra je jako obraz života dobrá pro ty, kdo si chtějí štěstí a úspěch v životě vypočítat. Dobře jim tak.

Jasně, když se karty rozdávají, je důležité vědět, kdo míchá a jak, kdo snímá a kdo rozdává. A já už od mládí věděl, že některé hry nebudu hrát, pokud nebudu míchat a rozdávat. Jenže člověk žije mezi lidmi a některým hrám se nelze vyhnout; rozdávat karty by chtěl kdekdo. Táta mě v žolíkách, kanastě a dalších skutečných karetních hrách naučil, že člověk má mít radost z kombinace, ale neměl by lpět na tom, že je to

on sám, kdo hru „završí“. Jistě, některá hra je „blbá“, karty nejdou nikomu, je to zmar a žádná radost; taková hra nebaví ani toho, kdo vyhraje. Ale jiná hra je plná napětí, překvapení, zvrátů, dramatických chvil – a člověk se z ní může radovat ne proto, že vyhrál, ale proto, že je při tom. A stejně tak se může radovat i ten, komu to tentokrát nevyšlo.

Moji rodiče nebyli žádní velcí intelektuálové, ale naučil jsem se od nich hodně. Trochu zkontrolovali svými vzory moji ambicióznost, hodně mě naučili o tom, jak je to ve světě, nebyli ignorantní a dovedli se radovat, i když právě jim, jejich generaci život karty rozdával dost ošklivě.

Citáty (Rodiče II.)

Sestra likvidovala starý byt a přinesla mi krabici s podivnými sešity, nápis na ní mamčinou vlastní rukou jednoznačně určoval: „Pepíkovi“. Stal jsem se tak dědicem dvou dílů citátů, které si máma vystřihovala, lepila a opisovala z časopisů, které se jí dostaly do rukou.

V šedesátých a ještě i sedmdesátých letech patřila do každého časopisu nejen křížovka a kreslené vtipy, ale také rubrika „citáty“, myšlenky moudrých atd. S chutí jsem se tím starým pokladem, víc než 50 let starým archivním materiálem probíral. A jsem rád, že se o tento svůj zážitek mohu podělit se čtenáři Možnosti. Ale zároveň v tom byl trochu i pocit smutku. Šedesátá léta byla dobou, kdy ještě lidé chtěli číst myšlenky autorit – společensky významných lidí, spisovatelů, umělců, politiků, vědců – které nebyly směřovány aktuálně jako rady „co teď“, ale týkaly se porozumění světu, přístupu ke světu a druhým.

Věřili, že má smysl číst jednotlivé, z kontextu vytržené věty, které ale měly „hlavu a patu“ i tak – v obecně lidském světě, kde hledáme a nalézáme blízkost, radost, smysl. Mělo to zcela jinou hlavu a patu, než když si dnes chceme „vygúglit“ odpověď na tu nebo onu zpravidla zcela zbytečnou, ve světě ztracenou konkrétní otázku. Ještě tu

byla úcta k těm, kdo dokázali přemýšlet o věcech lidského světa s odstupem, někdy láskyplným a lidským, jindy sžíravým, sarkastickým, ještě jindy s trochou zlehčování. Ještě tu byla důvěra ve svět, který to vše může postavit vedle sebe a „nic hrozného se neděje“, ještě tu byla důvěra, že tvář světa má mnoho podob a lidé se někdy trápí a jindy radují a nejhorší by bylo nastavit nějaký standardní střed, pokud možno udržitelný a měřitelný. Ale ne – tohle už jsem si sem přidal já, jak jsem se zamyslel nad čtením.

Máma citáty lepila a opisovala podle jmen v abecedním pořadí, a tak z toho někde vznikala docela vtipná sousedství, trochu dada, trochu černý humor. To také patřilo k šedesátým letům. Zato dnes je doba chudá duchem, vůbec si nedovedu představit, že by dnešní středoškolák měl vůbec i jen potuchu o tom, kdo je ta či ona citovaná autorita, asi by neznal ani zlomek všech jmen, která měla máma ve svých sešitech a které si (bez gůglu) tak či onak podle svých představ umisťovala tu do dějin antiky, tu do doby osvícenství, do literatury, divadla, vědy, filosofie...

Šedesátá léta byla dobou, ve které se lidé, narození v první polovině dvacátých let, trochu opožděně mohli „nadechnout“ po dvojnásobné řafce německé okupace a padesátých let. Moc dlouho si toto nadechnutí neužili. Zdědil jsem z té doby dva sešity citátů, schovám si je. Až je někdy najde některé z vnoučat, asi nebude vůbec tušit, která bije.

Zboží

Druh

C

Neříkej vždy,
co víš,
ale vždy se snaž vědět,
co říkáš!

CAECUS APPIUS CLAUDIUS -
RIMSKÝ CENZOR

Největší chyba je — nebýt si
vědom. Žádné chyby. (CARLYLE)

Statečným srdci není nic ne-
možného. (COEUR)

Slyšet pravdu je dobrodíním, jakého se zřídka
dostává vladařům tohoto světa.
(Memoiry, str. 295, A. Hýnek, Praha)

CASANOVA

Optimista prohlašuje, že žijeme
v nejlepším možném světě a pe-
simista se obává, že je to pravda.

JAMES B. CABELL

Muž je tak starý, jak se cítí,
žena je tak stará, jak vypadá.

MORTIMER COLLINS

Úspěch je skoro to poslední,
co se člověku odpouští.

TRUMAN CAPOTE

Jediný netvor na
světě je lenoch.

CARLYLE

CONRAD: Být ženou
je hrozně těžká věc,
protože obvykle musí
žít s muži.

Skutečného mládí dosahujeme ve zralých letech.

J. COCTEAU

CLEMENCEAU

Zbabělci, kteří mlčí, když mají mlu-
vit, způsobili již mnohem více zla
než vyložení ničemové.

Je čas, abych se odebral do ústraní.
Dříve byly moje zdvořilosti považo-
vány za projev lásky, dnes však jsou
moje vyznání pokládána za zdvo-
řilosti.

PRINC DE CONTI

Když se nám vede dobře, znají nás přátelé,
když se nám vede zle, pak zase my známe
své přátele.

W. COLLINS

COCTEAU

Ovšemže věřím ve slepé štěstí. Jak
jinak bych si mohl vysvětlit úspěchy
lidí, které nemám rád.

Jedině v nečinnosti je trvalé zoufalství.

CARLYLE

dale Carnegie: Zkrátka vezte si dělníky jen tím,
že si je zasloužíte.

Muž tvoří a vychovává svět, muže však vychovává žena.

CERVANTES

Dětství a dospívání

Vesmírem se řítí kosmická loď. Jak jinak bych mohl začít svůj první román, který jsem psal, když jsem se naučil psát. Psal jsem ho jako deník, nikdy jsem sám nevěděl, co bude zítra. Když kosmická loď, tak se řítí, kdo by nechápal význam toho, přeci nestojí na místě. I kdyby všichni skeptici tvrdili, že jen visí uprostřed prázdnoty a lidé na palubě jen přepočítávají koordináty nesmírně vzdálených těles. Od kosmické lodi se nedá řízení oddělit. Řítíme se do propasti, řítíme se tam, kam se pomaleji nemůžeme dostat.

A pak planeta. Snad je způsobilá k životu, i když jsou zde sopky a lávové proudy, co jiného bychom ovšem čekali. A světe, div se: jsou tu jeskyně. Bariéru útesu nejde překonat, a tak je třeba zkusit podzemí. Je to tu i s nákresey. Deset let před tím, než jsem poprvé vlezl do jeskyní v Českém krasu, jsem popsal tu kosmicko-jeskyňářskou misi: ano, voda se ztrácí v podzemí a vede osádku rakety dolů, do cíle výpravy. Mohly by to být úrodné nížiny, mohl by zde být cíl, jen jsem nějak neuměl ten román skončit. No a co dál? Co dál? Nic. Každý román se s tím „dál už nic“ musí vypotýkat. Pochopil jsem to v prvních třídách druhého stupně základní školy. Nějak se mě to týkalo. Co dál? Nic. Každý román se s tím „dál už nic“ musí vypotýkat. Pochopil jsem to v prvních třídách druhého stupně základní školy.

Jak jsem se stal dospělým? Snad ve chvíli, kdy jsem pochopil, že mi dospělí v mnohém k mým otázkám nemají co říci. Každým „dál“ musí jít člověk tak, že vykročí a to na vlastní zodpovědnost.

Nevěděl jsem, kam směřuji, ale postupně mi vyvstávalo poznání, že život je směřování. Toužíme po tom splynout s přítomností a čas od času se nám to daří. Jsme z toho někdy nadšeni, naplňuje nás to, někdy jsme z toho zhnuseni, protože nás to převálcovalo.

Někteří si myslí, že došli moudrosti, když říkají:

Přesvědčení, že skutečné je pouze to, co je objektivně poznatelné, vede ke strašlivé osamělosti, kterou by člověk snesl, jen pokud by vystačil sám se sebou.

A přitom jsou jen na začátku cesty, zmateni a dezorientováni. Nestačí jen tvrdit, že svět není němý. Naučit se žít ve světě znamená naučit se naslouchat a navíc ještě rozlišovat hlasy.

Ale nad tím vším je něco, co má povahu záře, čistoty. Osamělost je časná, omezená. Ono dávné „dál už nic“, které mne vytrhlo z dětského světa, se mi ukázalo jako klam: všemi kroky ve světě, ve všem usilování o to, co je správné, ve všech zkouškách se mi to postupně odkrývalo: Směřování znamená nalézat skrze setkávání s druhými cestu k sobě samému.

ABYCHOM BYLI STÁLE MLADÍ

Citáty

antické moudrosti

ŠATY DĚ
ČLOVĚK

Citáty

PRO UŠI ŽEN

VĚCNÉ PRAVDY
CO REKLI MOUDŘI

inspirace

O lidské velikosti a malosti

NESTÁRNOUCÍ

PRAVDY O ŽENÁCH

BLAHOPŘÁNÍ K SVATBĚ

CITÁTY

MOUDRÁ S

VĚCNÉ PRAVDY

slova moudrých

AF

Několik útržků ze zápisníku Děda Vševeda

„Kolik je Dědů Vševedů?“ zeptala se mne jedna dáma.

„K čemu by ti bylo nějaké číslo?“ odpověděl jsem, „důležité pro tebe je, že s hloupějším, než jsem já, se nikdy nesetkáš.“

Jak jsem rozum bral, přestával jsem se zabývat důvody. Jistě, trochu jsem se jimi zabývat musel, neboť jinak bych nemohl žít s lidmi. Ale otázka „Proč?“, která směřuje jen k popisu důvodů, mne zajímala stále méně.

To, co mi dává smysl, se do žádné ohrádky důvodů nevejde. A myslím to v obou možných významech této věty. Smysl jako by byl tím, co zakládá, smyslem je mi něco dáváno, smysl je základem; ale také „to“, s čím se setkávám, se mi jeví jako poukazující ke smyslu. Smysl se mi ukazuje sám, a někdy ho já (sám) nalézám v tom, jak se věci dějí. Jsem nejhoupější Děd Vševed. Nepochybují a někdy se raduji z poznaného. Jsem nejhoupější Děd Vševed, vím alespoň, co to obnáší, když v něčem smysl uvidím. Smysl sám je přitom zdrojem mé konzistence. Děd Vševed se ráno se sluncem rodí jako dítě, vhlíží se sluncem do světa a jeho dění jako jinoch a rovnou z jinocha se v podvečer stává starcem, tím, který si tu a tam nemůže vzpomenout: přesně tam, kde má smysl zapomínat.

To, co se mne týká, má smysl a má smysl, i pokud to zapomenu, pokud si na to nemohu vzpomenout, protože už jako stařec usínám únavou. Zajímají vás zlaté vlasy? Nejdříve si přečtěte pohádku O třech zlatých vlasech a odpovězte si na otázku, k čemu vám budou dobré!

Zajímá mne dění, zajímá mne princezna, která pláče. Zajímají mne souvislosti dění, vhledy, přece si nebudu kazit svůj život tím, že ho budu rozměňovat za drobné těch nebo oněch důvodů. Věci buď jsou tak, jak mají být, nebo jsou jinak, než mají být. Nemá smysl se ptát „Proč?“, hledat důvod. Má smysl se k tomu nějak postavit! Téměř každá otázka po důvodu zavádí, zakrývá něco ve světě, vytrhává to nebo ono z celku dění do zdánlivé izolace, vytrhává ze souvislostí, z celku to nebo ono, co se odehrává nebo má odehrávat.

Když v pohádce Děd Vševěd říká, že princezna pláče, mnozí pochopí jen to, že zná důvod: její milý se vydal do nebezpečí. Ale kdo se nespokojí s důvody, pochopí souvislosti, jejichž nitky se rozbíhají do nekonečna, pochopí významy, ve kterých Děd Vševěd žije:

On přeci ví, kdo se vydal pro jeho zlaté vlasy! Co všechno musí Děd Vševěd vědět? Jistě i víc než Erben, víc než vypravěč! Ale přesto s matkou mluví tak, jako by byl hloupý: neříká nic, co by právě v daný okamžik bylo „navíc“. Závidím mu v tomto jeho vědění, jeho zdánlivou naivitu, samozřejmost, ve které mu (pro nenáročného čtenáře dostatečně sugestivně) jako starci unavenému životem už „nic nedochází“! Jak málo jsem schopen něčeho podobného!

Slova mají význam

a na význam slova má smysl se ptát, je možné se ptát jako hledající. Slova nejsou definované dílky puzzle, někdy se dotýkají ve svých významech, ale většinou se překrývají a vzájemně na sebe působí, prolínají se a doplňují, jedno na druhé vrhá stín, a nebo naopak jiné slovo osvětluje.

Zabýval jsem se tím odedávna, lze se jen učit a vhlížet, osvojovat si to, o co se dá opřít. Odedávna se také vyhýbám slovům, která jsou zrádná, zavádějící, a tentokrát jsem si jako Děd Vševed vybral slovo „důvod“. Proč? Žádné důvody se tu nalézt nedají. Snad jen inspirace.

Pokud dobře rozumím Prozřetelnosti, chápu, že věta „všechno souvisí se vším“ vystihuje marnost při hledání důvodů, ale přitom není dostačující. Na jednu stranu jasně říká, že ptát se na důvod toho či onoho vždy znamená se s Prozřetelností mýjet, ale je třeba ještě něco dodat: Prozřetelnost je třeba chápat jako rámeček dějin, a stejně tak je třeba tutéž Prozřetelnost chápat jako rámeček vlastní historie, historie každého konkrétního člověka.

Nemá smysl ptát se na důvody toho či onoho v mém životě, protože podstatné je vše, co se s mým životem pojí, co se pojí s mými úspěchy i prohrami, s tím, že jsem v některých zkouškách obstál a v jiných selhal, že jsem se s někým potkal a jiného minul atd. Nemá smysl se ptát na důvody toho či onoho, protože nic nezačíná (až) u toho nebo onoho důvodu.

Zabýváme-li se důvody toho či onoho, hledáme-li důvody, vzdaluje nás to od porozumění vlastní odpovědnosti za jednání, vede nás to k tomu, že si nakonec dokážeme zdůvodnit cokoli, co je pohodlné, že si dokážeme zdůvodnit jakékoli naše vyhýbání se nepohodlnému. Důvod je slouha chtění.

Slovo „důvod“ jsem si vybral jako odstrašující příklad bezdůvodně, unavený Děd Vševěd, ten nejhlupejší, v převaze všech dobrých vychytrale zformulovaných důvodů obhajujících kdejakou lumpárnu a ohýbání se k nesvobodě. Až na vás někdo přijde se skvěle propracovanou argumentací a bude mít všechny důvody pro to či ono pěkně sesumírované, zamyslete se nad významem a smyslem, udělejte krok stranou. Možná se vám to vše najednou ukáže ve zcela jiném světle.

„Není důvod doufat.“

(Breviář Reguly Pragensis)

Důvody jsou pro nás obezličkou, umožňují nám žít ve světě, jehož rámcem je kauzalita, dění v něm není nic víc než příčiny a účinky, vývoj, nanejvýš vývoj tvořivý.

Je to rámec děravý, vůbec neodpovídá naší běžné zkušenosti, ve které se rozhodujeme a neseme za toto rozhodování vlastní odpovědnost.

Důvody, ty se dají nalézat, vymýšlet, a ty vyplňují svou zdánlivou racionalitou tento prázdný rámec tak, že se v něm dá žít. Nemusíme si neudržitelnost takového rámce světa připouštět k tělu, vždy se můžeme spolehnout na snadnost nějakého „proto, aby“. Nemusíme si klást skutečné otázky.

Asi neumím doufat

V co by také mohl doufat nejhlopější Děd Vševěd.

Doufat, pokud tomuto stavu rozumím, znamená „tak trochu věřit“ nebo lépe „věřit málo, ale hodně chtít věřit“.

Možná věřím dost málo, vždyť sám o sobě vím, že jsem nejhlopější, ale rozhodně moje chtění není větší než moje víra.

Nedoufám. Většinou vím (jak jinak jako Děd Vševěd), věřím. To nemá nic společného s pesimismem nebo optimismem. Souvisí to jen s jistotou.

Kauzalita, důvod a význam

Mikroekonomika jednání zkoumá důvody. Vychází ze zdánlivě samozřejmého „zákona dostatečného důvodu“, marginalizuje a vylučuje bezdůvodné.

Makroekonomika dění: důvody jsou nahrazeny příčinami. Kauzalita diktuje. Jestliže – pak se stává automatismem, statistická pravděpodobnost se stává nástrojem k vytváření nesvobodného prostředí.

Jenže světu vládne bezdůvodné, to ví každý Děd Vševěd, i ten nejhloupější. Světu vládne to, co se rodí jako významné, ale je to skryté a je třeba to teprve rozpoznat.

To, co je přinášeno významem, jeho nahlédnutím, nám žádný důvod neposkytne. Důvod jen klamně „ubezpečuje“, že se nic podstatného neděje, že je vše „pod kontrolou“.

Žiju v bezdůvodném světě

a nic mi v něm nechybí. Začnu-li si zdůvodňovat to nebo ono, jsem na začátku obelhávání sama sebe. Zním jinou cestu, než ptát se na důvody; ne že bych si ji „vymyslel“, že bych si ji nějak rozvrhl předem, že bych si ji vysnil a podle svého snu naplánoval, „vytvořil“. Jen jsem ji nezapomněl, vyšla z dětské důvěry a jistoty tak, jak vychází slunce, a já se jí držel jako klíště, neopustil jsem ji v jinošském věku. Nesvedli mne hlasatelé nejrůznějších dobrých důvodů. Nezajímá mne jakýkoli postup, který mi nabízí „proto, aby...“ Důvody jsou jako krabice, jakmile skrze ně začnu „škatulkovat“ dění, ztrácím významy, souvislosti, otevřenost, která z nich vyplývá. Významy jsou otevřená okna, skrze která se vztahuji ke světu, k dění, ke svému životu; vztahuji se k tomu, co bylo, i k tomu, co bude, co se chystá, co už se ohlašuje, a přesto to přichází jako nečekané, žádnými důvody nezakrocené „budoucí“.

Jsem nejhoupější Děd Vševěd, vím, čeho se mám držet, jen to neumím, nejsem na to dost chytrý. Jak jinak. Po cestě každého významu by šlo kráčet do nekonečna jako po odvíjející se zlaté niti – ale jsem jen smrtelníkem, je tolik souvislostí a významů, které by se mne mohly týkat, že se jen sem tam zachytávám, a pak na chvíli mohu být poutníkem, který s lehkostí opouští to, co se nabízí, protože se toho nabízí nadbytek. Je toho „vrchovatě natlačeno“, jak říká kralický překlad Bible. Proč by to mělo být jinak?

Tu a tam jsem veden,

a pokud cítím že ne, snažím se zůstat „rozjitřen“ – jako to sluneční dítě se dívat na vše, co se děje, se zájmem a neskrývaným překvapením, jen se snažím uchovat si jinošskou rozjitřenost až do doby, kdy ve stařecké únavě usnu a jen v polospánku snad ještě sehraji tu či onu (v podstatě hloupou) roli.

Nechci zabřednout do světskosti světa, který se děje pochopitelně, předvídatelně.

Houbelec! Kdo se ptá: „K čemu to všechno je?“, snaží se být vznešený a předstírá, že ho zajímá smysl; ale je to klam. Zajímá ho jen důvod.

Kdo se takto hloupě ptá, neví, že není na co se ptát, neví, že už je to všechno, že by měl děkovat v pokoře.

Zboží

Druh

T

ARTURO TOSCANINI:

„Polibil jsem první ženu a vykouřil první cigaretu v tý den. Od té doby mi nezbyvá čas na kouření.“

TUCHOLSKY

Zdá se, že církev sama moc nevěří v existenci Boha. Proč by jinak stavěla hromosvody na kostely?

Zásoba

Optimismus je, když žena neumyje večer nádobí v naději, že zítra k tomu bude mít větší chuť.
D. THOMPSONOVA

Mnozí lidé ztrácejí z lásky rozum. Někteří zase z rozumu lásku. (T. Theodorici)

Opravdu okouzující žena je taková, která dokáže, že se mladík cítí dospělým, stařec mladým a muž středního věku zcela jist sebou.
BOB TALBERT

Kdo se ničeho neodvází, ničeho nezaslужuje.

J. K. TYL

Talcyrand: „Krátká vychvilka všechno o patnáct dní.“

TUCHOLSKY: Ohlas konec své řeči dlouho napřed, aby posluchače od radosti neranila mrtvice.

THOREAU

Není jiného léku na lásku než více lásky.

*V některých publikacích jsou
nejsympatičtějšími stránkami vakáty*

Různé a jiné zbytky a útržky

Kdy jindy se má cítit útes sám sebou než při bouři?

Lidé říkají nehoráznosti a myslí si, že nehoráznosti říkají ti druzí. Může to dobře dopadnout?

Má duše je i bez dotace juvenilního metanu černá jak antracit. /Žisten/

Dřív se poznalo to, co má hlavu a patu. Co nemělo patu, bylo a-patické.
Dneska už je jediným východiskem pro Děda Vševěda být nejhloupějším.
Kam se podívá, je to „a-hlavní“.

Největší legraci jsem měl ze sbírky citátů, když na mě vyskočil list nadepsaný list „Josef Štogr“. Psal jsem ho dětskou rukou sám. Obsahoval citát:
Ti, co stejně mluví, nemusí stejně myslet.

(Z dopisu) M.

... zaslepenost mnohých je dána beznadějí a nesebedůvěrou. Velká většina lidí se v desetiletích „školní docházky“ naučila, že na ničem nezáleží, že je třeba udělat zkoušky a říct v pravý čas, co se ode mne očekává – a za to chtějí jedině: aby se nemuseli bát, aby jim „mocní“ řekli, co mají dělat, aby měli JISTOTU, že když budou poslouchat, nic se jim nestane.

Očekávají to, chtějí to a hlavně nechtějí, aby jim to někdo zpochybňoval nějakou svobodou a odpovědností.

Budou zklamáni, nebudou to mít, protože jistotu mít nelze, ale o to víc budou nenávidět ty, na které někdo ukáže, „že jim to kazí“. Známe to se Žistenem už ze sedmdesátých let, nic nového na světě, jen některé situace to zesilují, dávají tomu cíleně průchod. Tož tak, vím o tom, ale doléhá to ke mně jako štěkání vzdálených psů. Zatím jsou u boudy, zatím je na nás nikdo nepošťval...

Odvěké pahorky

Vždycky mi vrtalo hlavou, jaký smysl má mít, že Bůh podle Bible přikázal „snížit každou vysokou horu, odvěké pahorky a vyplnit údolí na rovnou zemi“. Jasně, jde o to, aby rod Izraele kráčel bezpečně k Boží slávě, ale není té odvěké krajiny škoda?

Opožděný zápis ze třetího sezení s poezií,
Heideggerem a básnickým bydlením člověka

Jak se vztahujeme „ke světu“? (ptal se jeden z účastníků)
Tak, že v něm pobýváme. Naše pobývání má různé „aspekty“, vrstvy, ale jde nahlížet
i celistvě – a to právě skrze básnictví.

A pak je důležité, že nejde o nějaký „vytvořený společný jmenovatel“. Jde o to, co se
jako společný jmenovatel ukazuje, otevírá se nám.
Básnický aspekt našeho pobývání nemáme pod kontrolou, naopak, ukazuje nám
mnohé, co bychom bez básní a básnění neviděli, neslyšeli, nevnímali. Nevnímali
v celku.

S básněmi je to jako s obrazy – ve většině je mjííme, ale důležité je se v pravý čas
zastavit. Stejně tak, jako se zastavujeme před obrazem, se zastavit „s básní“.

Robinson

Seifert napsal o Robinsonovi dvě básně, nějakou dobu jsem s nimi žil.
Ta jedna je prostá tak, jak je možné být Robinsonem:

*Jak Robinson kdys v holi můj nůž vrývá
sled rychlých roků, když se připozdívá.*

Ale to předbívám, začátek básně je idylický:

*Vzpomínka hezká hlavou se mi míhá:
jak krásná by byla jedna dětská kniha,*

A dál pak:

*Nikdy bych za ni nechtěl knihu jinou,
spal jsem s ní věrně vždycky pod peřinou.*

*Žil jsem s ní léta na ostrově v moři,
s Pátkem jsem bloudil v roklích, na pohoří.*

Jenže to celé končí tak jako přátelství s Robinsonem, který už je dnes passé:

*On zachránil se kdysi pohotově
ale já dosud bloudím po ostrově.*

Ta druhá je méně o Robinsonovi a více o lampě, kterou si malý chlapec v noci svítí na stránky oblíbené knihy:

*Často jsem hadrem přikryl práh,
pod dveřmi škvírka totiž byla
a plamen opatrně stáh,
aby mě lampa nezahlavila.
A noční můry pod stínidlem
vrážely do cylindru křídlem.
Dočetl jsem až po obsah.*

...

*Vrak bez plachet a bez lidí
řtí se nocí kolikerou;
trosečník cestu nevidí,
ve tmě si svítí lampou šerou.
Noc před ním jako propast zeje,
v lampě je málo petroleje
a světlo hasne na přídi.*

...

*Nazítří, když jsem oči mnul
a rozhlížel se letním ránem,
k pláči byl smutný ten náš stůl
i lampa, která stála na něm.
Můry na voskovaném plátně
ležely mrtvé. Nenávratně
v tanci jim život uplynul.*

Různost a zvláštnost

Jistě je obtížné myslet svět skrze různost a zvláštnost, ale jde to, pokusím se ukázat, jak je to očištné, vlídné a přitom dobrodružné. Zvláštní je nesamozřejmé slovo. Zvláštní je... ne, nebudu kázat, jen ukážu, jak jsem postupoval.

Je zvláštní nějakým výjimečným případem obvyklého? To mi přijde „slabé“, bezobsažné. Pohybujeme se v různosti, to nelze popřít. Ano, od dětství se učíme ve světě vyznat skrze obyčejné obecniny, ale opravdu si s tím vystačíme? O tom, co je zvláštní, přeci musíme vědět dřív, než se dostaneme k čemukoli obecnému. Zvláštní je na počátku, předbíhá cokoli jiného. U zvláštního se zastavujeme, je tím, čeho si všímáme. Stojí „proti nám“ jako výzva. Obecné vzniká zobecněním až tam, kde zvláštnost potlačíme, zanedbáme, zaokrouhlíme. Zvláštní je dřív než jakýkoli zvyk, jakákoli obvyklost. Obvyklost je odvozena od toho, na co jsme si zvykli, teprve zvyk, obyčej dělá ze zvláštního cosi, co je zdánlivě „ne-obyčejné“.

Ještě jednou holá věta: „Obvyklost je odvozená“, je to banální? Není! Kdekdo si to myslí, ale z čeho by to měl vyplývat opak? Teprve obyčej, zvyk, nás usazuje v něčem, co nemusí být a není úplně „naše“. Je to společné a má to svoji hodnotu. Ale máme se na to spoléhat? A máme proto opustit zvláštnost, která nás vede?

Že je něco obvyklé, to není nijak významná výpověď. Vyplývá z ní jen konformita: pokud s tím budu souhlasit, budu to akceptovat, nebudu mít problémy sdílet s druhými to, co se k takové obvyklosti váže. Zato zvláštnost bývá vnímána jako pobořující ne-obvyklost, jako provokace, jako zpochybnění stavu, který přeci všichni akceptují a vyhovuje jim. Ale já chci mluvit s druhými nejen tak, že se budeme navzájem ubezpečovat, ale také o tom, co se nás týká, a tak ukazuji, svědčím. A proto píšu o tom, že vidím zvláštní (tak, jak je mi přístupné) jako původní. Dalo by se to říci obrazně: Bůh stvořil svět a stvořil ho jako zvláštní svět. Je snadné to tak vidět, stačí se nebát a vnímat skutečnost (jistotu) „zvláštního“ jako něčeho, co nelze jen tak pominout, co není marginální. A svět není marginální a náš život v něm není „jen tak na okraj“.

Otok má jednoho pána, ctižádostivec tolik, kolik je lidí, kteří mu mohou být užiteční.

J. DE LA BRUYERE

Ti, kteří nás dostatečně neznají a přitom o nás špatně smýšlejí, nekřivdí nám, neútočí na nás, ale na příznak své fantazie.

BRUYÈRE

Jak je nesnadné být s někým spokojen!

JEAN DE LA BRUYERE

**V PŘÁTELSTVÍ
DALEKO
NEDOSPĚJETE,
NEJSTE-LI
S TO
ODPOUŠTĚT SI
NAVZÁJEM
MALÉ
NEDOSTATKY**

JEAN DE LA BRUYÈRE

- Jakkoli je člověk v lásce citlivý, odpouští v ní více poklesků než v přátelství.
- Myslím, že mohu tvrdit, že je snazší dostat se na vynikající místo, než se na něm udržet.

(Jean de La Bruyère)